

Sammendrag:

Kvalitetssikring av gangfelt i 50-soner i Oslo

Kvalitetssikring av 85 gangfelt på riksveger i 50-soner i Oslo viser at det bare er 10 gangfelt som kan bevares uten endringer. 23 gangfelt bør fjernes, 16 gangfelt bør bare bevares hvis de blir oppgradert vesentlig, og ett gangfelt bør flyttes. I de resterende gangfelt bør det foretas små endringer.

Gangfeltkriterier fra 2007

Formålet med gangfelt er å forbedre fotgjengernes forhold med hensyn til fremkommelighet, sikkerhet og trygghet. Mange gangfelt er derfor blitt anlagt i Norge.

Tidligere var det ingen kriterier for hvor gangfelt kan oppmerkes, men i erkjennelse av at gangfelt ikke er et entydig trafikksikkerhetstiltak påbegynte Statens vegvesen i 2002 en vurdering av hvor hensiktsmessig denne praksisen er. Det medførte at Håndbok 270 "Gangfeltkriterier" ble utgitt i 2007. Den anbefaler hvor nye gangfelt kan og bør oppmerkes. I tillegg til å gjelde for nye gangfelt kan kriteriene også benyttes som grunnlag for vurdering av eksisterende gangfelt.

Formål

Formålet med dette prosjektet har vært å foreta en kvalitetssikring eller såkalt temainnspeksjon av 85 eksisterende gangfelt i 50-soner på riksveger i Stor-Oslo distrikt med henblikk på å anbefale løsninger som kan forbedre sikkerheten. Formålet har konkret vært å besvare følgende tre spørsmål:

1. *Gangfeltkriterier:* Er kriteriene for oppmerking av gangfelt oppfylt?
2. *Risikovurdering:* Er det en høy, middels eller lav risiko for fotgjengerne?
3. *Forskrifter:* Er det feil, mangler eller uhensiktsmessigheter ved plassering, utforming, oppmerking, skilting og vedlikehold av gangfelt?

Seks ulike datainnsamlinger og analyser

For å kunne besvare de tre spørsmålene har prosjektet omfattet seks delundersøkelser:

1. *Trafikktelling:* Eksisterende tellinger eller kvalifisert estimat av ÅDT
2. *Fotgjengertelling:* Manuell telling av fotgjengere og syklister i og tett på gangfelt i fire timer i rushtiden om morgenen og om ettermiddagen
3. *Konflikter:* Observasjon av konflikter i gangfelt samtidig med telling
4. *Fartsmåling:* Radarmåling av bilers fart i begge retninger i ca. et døgn
5. *Ulykker:* Politiregistrerte ulykker fra 2004-2008 i og tett på gangfelt
6. *Vegutforming:* Befaring, hvor plassering, utforming, oppmerking, skilting og vedlikehold av gangfelt registreres.

85 gangfelt i undersøkelsen

Statens vegvesen har valgt ut hvilke gangfelt som skal kvalitetssikres. Det er 31 gangfelt på vanlig veg og 54 gangfelt på ramper. De er fordelt med 43 gangfelt i T-kryss, fire gangfelt i X-kryss, 22 gangfelt i rundkjøringer, 12 gangfelt på strekninger og fire gangfelt på avkjørsel. Åtte gangfelt er signalregulert.

Gangfeltkriteriene er ikke oppfylt i 26 gangfelt

Kriteriene for oppmerkning av gangfeltene i 50-sone er ikke oppfylt for 26 gangfelt (31 %). Fartsnivået er for høyt i seks gangfelt og i de resterende 20 gangfeltene er det for få fotgjengere og syklister i makstimen til å oppfylle kriteriene.

Høy og middels risiko i 62 gangfelt

Risikovurderingen for myke trafikanter viser at det er følgende risiko i gangfeltene:

- *Høy risiko*: 12 gangfelt (14 %)
- *Middels risiko*: 50 gangfelt (59 %)
- *Lav risiko*: 23 gangfelt (27 %).

I gangfelt med høy og middels risiko er det normalt mange ulykker, høy fart, mye trafikk, få fotgjengere, dårlig oversikt, lang kryssingsavstand, mer enn to kjørefelt i samme retting og mangelfull oppmerking, skilting og vegbelysning.

Store og små anmerkninger til 79 gangfelt

I tillegg til vurdering av gangfeltkriterier og risiko for myke trafikanter er det også foretatt registrering av feil, mangler og uhensiktsmessigheter ved gangfeltene.

Resultatet er:

- *Mange anmerkninger*: 40 gangfelt (47 %)
- *Få anmerkninger*: 39 gangfelt (46 %)
- *Ingen anmerkninger*: 6 gangfelt (7 %).

Anmerkningene er kategorisert i følgende syv punkter:

- *Oppmerking*, eksempelvis slitt gangfeltoppmerking: 31 gangfelt (36 %)
- *Skilting*, eksempelvis manglende gangfeltskilt: 43 gangfelt (51 %)
- *Vegbelysning*, eksempelvis dårlig vegbelysning: 36 gangfelt (42 %)
- *Venteareal*, eksempelvis misvedlikeholdt fortau: 12 gangfelt (14 %)
- *Oversikt*, eksempelvis dårlig siktforhold for bilister: 32 gangfelt (38 %)
- *Utforming*, eksempelvis lang kryssingsavstand: 22 gangfelt (26 %)
- *Lokalitet*, eksempelvis uhensiktsmessig plassering: 21 gangfelt (25 %).

39 gangfelt bør fjernes eller oppgraderes

På bakgrunn av de foretatte registreringer, analyser og vurderinger anbefales følgende løsninger for de 85 gangfelt

- *Fjernes*: 8 gangfelt (9 %)
- *Fjernes, kryssingssted bevares*: 15 gangfelt (18 %)
- *Flyttes*: 1 gangfelt (1 %)
- *Bevares, oppgraderes*: 16 gangfelt (19 %)
- *Bevares få endringer*: 35 gangfelt (41 %)
- *Bevares, ingen endring*: 10 gangfelt (12 %).

Blant de gangfeltene som bør fjernes, ligger 20 på ramper, hvorav 16 kan karakteriseres som T-kryss. De er alle vikepliktregulert. Gangfeltkriteriene er ikke oppfylt i 21 av gangfeltene. De to resterende gangfelt anbefales fjernet på grunn av middels eller høy risiko samt mange anmerkninger.

Fire av de 16 gangfeltene som bør oppgraderes, oppfyller ikke gangfeltkriteriene, da fartsnivået er for høyt. Hvis de ikke får lavere fartsnivå, skal de fjernes. Det er vurdert at det er høy risiko i syv av gangfeltene og middels risiko i ni gangfelt. Det er mange anmerkninger til 14 av gangfeltene. For flertallet av de 16 gangfeltene bør oppgraderingen omfatte fartsdempende foranstaltninger og/eller etablering av kortere kryssingsavstand.

Behov for kvalitetssikring av gangfelt

Nesten halvparten av de gjennomgåtte gangfelt bør endres i vesentlig omfang i form av enten å bli fjernet eller oppgradert. Bare for ca. 10 % av gangfeltene er det unødvendig å gjennomføre tiltak.

En høy andel av gangfeltene er således problematiske ut fra et sikkerhetsmessig synspunkt. Dette resultatet stemmer godt overens med funn i tilsvarende kvalitetssikringer på andre veger og i andre byer. Det ser faktisk ut til at gangfelt i 60-soner er enda mer problematiske enn de vi har undersøkt.

Denne og andre undersøkelser bekrefter således at det er et stort behov for kvalitetssikring av alle gangfelt i norske byer, og at det er viktig at disse anbefalingene blir implementert. I tillegg anbefales det at resultatene av alle disse kvalitetssikringene samles inn og systematiseres, da det vil gi grunnlag for å undersøke om noen typer gangfelt er mer problematiske enn andre.